

**Oznámenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
o výsledku vybavenia petície s označením**

**„Petícia za riešenie každodenných problémov ľudí s autizmom“
(v časti požiadaviek tejto petície v oblasti sociálnej ochrany)**

Vybavovateľ petície: Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „ministerstvo“) v časti požiadaviek tejto petície v oblasti sociálnej ochrany

Názov petície: Petícia za riešenie každodenných problémov ľudí s autizmom

Text z petície: *„My, dole podpísaní občania v zmysle petičného práva požadujeme, aby sa vláda SR, resp. jej príslušné zodpovedné rezorty a inštitúcie, vrátane samosprávy, bezodkladne začali zaoberať riešením každodenných problémov ľudí s autizmom, s ktorými sa títo ľudia a ich rodiny stretávajú vo všetkých životných cykloch, od narodenia cez školský vek, v dospelosti, ale aj v starobe. Aj na základe odbornej diskusie a záverov z konferencie uskutočnenej dňa 9.4.2019 v NR SR s názvom: Ignorovaní, diskriminovaní a prehliadaní: Autisti a ich rodiny, žiadame najmä riešenie a prijatie nasledovných legislatívnych a iných opatrení v týchto oblastiach a zároveň požadujeme, aby tieto rezorty úzko a aktívne spolupracovali a aj sa finančne podieľali na riešení problémov tejto cieľovej skupiny.*

Požiadavky v oblasti sociálnej ochrany:

- 1. Zabezpečiť rovnaké právne a finančné podmienky pre verejných aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a vo finančných príspevkoch z verejných zdrojov na poskytovanie sociálnych služieb zohľadniť náročnosť starostlivosti o klientov s autizmom, vrátane personálnych štandardov, potreby vzdelávania a supervízie.*
- 2. Zabezpečiť zvýšenie kapacity miest v zariadeniach sociálnych služieb vhodných pre ľudí s autizmom a odstrániť ich diskrimináciu pri ich umiestňovaní do zariadení sociálnych služieb.*
- 3. Zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb pre ľudí s autizmom vo všetkých vekových kategóriách - deti, mladiství a dospelí, odľahčovacích služieb pre rodičov, centier včasnej intervencie, špecializovaného poradenstva v problematike autizmu, denných stacionárov, špecializovaných zariadení, domov sociálnych služieb.“*

Počet osôb podporujúcich petíciu: 12 470

Dátum doručenia: 27. 06. 2019

Dátum vybavenia: 09. 09. 2019

Spôsob vybavenia: Odoslaním písomnej odpovede zástupcovi ministerstvo považuje petíciu v súlade s § 5 ods. 5 až 7 zákona o petičnom práve za vybavenú.

Ministerstvo dňa 27. 06. 2019 prijalo podanie označené ako „Petícia za riešenie každodenných problémov ľudí s autizmom“ vrátane jeho 108 podpisových hárkov s podpisom 1 719 osôb a na USB nosiči zoznam 10 751 osôb podporujúcich petíciu, ktorí podpísali petíciu elektronickou formou. Ministerstvo posúdením obsahu podania ako aj jeho materiálnych a formálnych náležitostí určených príslušnými ustanoveniami zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o petičnom práve“) zistilo, že podanie je petíciou podľa zákona o petičnom práve.

Ministerstvo posúdením obsahu petície zistilo, že petícia má v oblasti pôsobnosti ministerstva charakter žiadosti o zabezpečenie troch požiadaviek v oblasti sociálnej ochrany uvedených v predmete petície. Vzhľadom na skutočnosť, že vybrané časti vznesených požiadaviek petície sa týkajú výkonu samosprávnej pôsobnosti územnej samosprávy pri poskytovaní a zabezpečovaní sociálnych služieb ustanovenej v § 80 a 81 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) a z tohto dôvodu nebolo možné zaujať stanovisko a zabezpečiť riešenie uvedených požiadaviek bez nevyhnutnej súčinnosti so samosprávou, najmä vyššími územnými celkami (vzhľadom na delenie pôsobnosť pre jednotlivé druhy sociálnych služieb, ustanovenú zákonom o sociálnych službách) pri vybavovaní tejto petície, ministerstvo dňa 29.07.2019 písomne oznámilo predsedovi petičného výboru, že v súlade s § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve, bude petícia vybavená v lehote najneskôr do 60 pracovných dní.

Keďže predmetnú petíciu podporilo viac ako 10 000 osôb, vyplynula pre ministerstvo, ako orgán verejnej moci s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky, povinnosť v zmysle § 5d ods. 1 zákona o petičnom práve prerokovať predmetnú petíciu v časti požiadaviek tejto petície v oblasti sociálnej ochrany so zástupcom ako aj petičným výborom. Prerokovanie petície sa uskutočnilo v sídle ministerstva dňa 16.08.2019. Nakoľko petícia má charakter žiadosti, je ministerstvo ako orgán príslušný na jej vybavenie povinné vybaviť petíciu v zmysle § 5 ods. 6 zákona o petičnom práve, v zmysle ktorého orgán verejnej moci príslušný na vybavenie petície obsahujúcej žiadosť alebo návrh posúdi jej obsah a zašle písomnú odpoveď spolu s odôvodnením zástupcovi v lehote podľa § 5 ods. 5 tohto zákona.

Na základe posúdenia platnej legislatívy vo vzťahu k predmetu petície v časti požiadaviek tejto petície v oblasti sociálnej ochrany, ako aj na základe vyhodnotenia výsledkov prieskumu skutkového stavu realizovaného ministerstvom v súčinnosti s vyššími územnými celkami pri vybavovaní petície, ministerstvo v zmysle § 5 ods. 6 zákona o petičnom práve zaslalo dňa 09. 09. 2019 zástupcovi písomnú odpoveď úradným listom ministra práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorého prílohu tvorilo stanovisko ministerstva k požiadavkám petície v oblasti sociálnej ochrany.

Zo stanoviska vyberáme:

K bodu 1:

Zabezpečiť rovnaké právne a finančné podmienky pre verejných aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a vo finančných príspevkoch z verejných zdrojov na poskytovanie sociálnych služieb zohľadniť náročnosť starostlivosti o klientov s autizmom, vrátane personálnych štandardov, potreby vzdelávania a supervízie.

- V zákone o sociálnych službách sú vytvorené rovnaké právne podmienky pre verejných poskytovateľov sociálnych služieb i neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, pokiaľ ide o zápis do registra poskytovateľov sociálnych služieb na rovnakom právnom základe, a ich práva a povinnosti poskytovateľa sociálnej služby.
- Financovanie sociálnych služieb je viaczdrojové, a zdroje spolufinancovania sociálnych služieb vychádzajú z odlišnosti právnych foriem verejných poskytovateľov sociálnych služieb a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, ktoré limitujú ich hospodárenie.
- V prípade, že sociálnu službu obec alebo vyšší územný celok zabezpečuje prostredníctvom neverejného poskytovateľa sociálnych služieb, je zo zákona povinný mu poskytovať finančné

príspevky za zákonom stanovených podmienok, a to finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby (FPP) a finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy (FPO). Zákon o sociálnych službách ustanovuje spôsob určenia FPO a FPP, ktorý zabezpečuje v príslušnom územnom obvode finančnú podporu poskytovania sociálnej služby príslušného druhu sociálnej služby a formy sociálnej služby a kapacity zariadenia sociálnych služieb neverejným poskytovateľom tejto sociálnej služby, z prostriedkov obce, resp. vyššieho územného celku, primeranú takémuto zdrojovému zabezpečeniu porovnateľnej sociálnej služby prevádzkovej verejnými poskytovateľmi tejto sociálnej služby. Nakoľko poskytovanie a zabezpečovanie sociálnych služieb je samosprávnou pôsobnosťou obcí a vyšších územných celkov, ministerstvo nemôže ovplyvniť poskytovanie FPP a FPO vo vzťahu ku konkrétnym neverejným poskytovateľom sociálnej služby konkrétneho druhu sociálnej služby na konkrétnom mieste jej poskytovania, resp. sociálnej služby poskytovanej konkrétnej cieľovej skupine osôb.

- V súlade so zákonom o sociálnych službách poskytovateľ sociálnej služby, okrem iných povinností ustanovených zákonom, je povinný plánovať poskytovanie sociálnej služby podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľa sociálnej služby, dodržiavať maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného svojho zamestnanca a minimálny percentuálny podiel odborných zamestnancov na celkovom počte zamestnancov, plniť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby a uskutočňovať program supervízie. Plnenie uvedených povinností poskytovateľa je spojené aj so súvisiacou prevádzkovou nákladovosťou poskytovania sociálnej služby, ktorá zohľadňuje aj nákladovosť individualizovaných potrieb cieľovej skupiny prijímateľov sociálnej služby. Tak, ako sa súvisiaca nákladovosť poskytovanej sociálnej služby prejaví v nákladovosti poskytovanej sociálnej služby u verejných poskytovateľov, na porovnateľnom základe sa táto nákladovosť prejaví aj vo finančnej podpore poskytovanej sociálnej služby pre neverejných poskytovateľov tejto sociálnej služby zo strany územnej samosprávy, v súlade s princípom primeranosti a porovnateľnosti pri určení výšky FPP a FPO podľa zákona o sociálnych službách.
- Finančná podpora poskytovateľov sociálnych služieb v zariadeniach podmienených odkázanosťou zo štátneho rozpočtu poskytovaním finančného príspevku na spolufinancovanie týchto sociálnych služieb ministerstvom je zákonom o sociálnych službách ustanovená pre verejných poskytovateľov sociálnych služieb a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb na rovnakom právnom základe, v súlade so záväzkom vyplývajúcim z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016 - 2020 *„zefektívniť systém viaczdrojového financovania sociálnych služieb, zavedením príspevku podľa stupňa odkázanosti pre všetkých zriaďovateľov rovnako“*.
- Spôsob určenia a výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou poskytovaného ministerstvom, je ustanovený v zákone o sociálnych službách na rovnakom základe pre verejných aj pre neverejných poskytovateľov sociálnej služby v týchto zariadeniach sociálnych služieb a zohľadňuje náročnosť osobnej starostlivosti o prijímateľov sociálnych služieb. V spôsobe určenia tohto finančného príspevku sú vytvorené právne podmienky na to, aby suma poskytnutého finančného príspevku v čo možno najväčšej miere odrážala reálnu štruktúru prijímateľov sociálnej služby podľa stupňa ich odkázanosti, čím sa zabezpečuje diferenciácia úrovne spolufinancovania konkrétnych poskytovateľov sociálnych služieb v konkrétnych zariadeniach sociálnych služieb podľa konkrétnych podmienok náročnosti (nákladovosti) poskytovania sociálnej služby danej štruktúrou prijímateľov poskytovanej sociálnej služby z hľadiska stupňa ich vecnej i časovej odkázanosti na osobnú pomoc a podporu.

K bodu 2 a 3:

Zabezpečiť zvýšenie kapacity miest v zariadeniach sociálnych služieb vhodných pre ľudí s autizmom a odstrániť ich diskrimináciu pri ich umiestňovaní do zariadení sociálnych služieb.

Zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb pre ľudí s autizmom vo všetkých vekových kategóriách - deti, mladiství a dospelí, odľahčovacích služieb pre rodičov, centier včasnej intervencie, špecializovaného poradenstva v problematike autizmu, denných stacionárov, špecializovaných zariadení, domov sociálnych služieb.

- Právna úprava sociálnych služieb je súčasťou práva sociálneho zabezpečenia, ide teda o súčasť zákonného systému sociálneho zabezpečenia. Poskytovanie sociálnych služieb nie je založené na priamej väzbe na konkrétny druh zdravotného postihnutia (diagnózu), ale kompenzuje za ustanovených podmienok sociálne dôsledky zdravotného postihnutia, pokrýva základné životné riziká jednotlivca v dôsledku nepriaznivej sociálnej situácie aj z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu, pre ťažké zdravotné postihnutie alebo vysoký vek spojený so stratou alebo obmedzením sebaobsluhy - stav odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby pri sebaobsluhe, a to v záujme jeho sociálneho začlenenia.
- Ministerstvo považuje za zásadnú požiadavku zabezpečenie dostupnosti a udržateľnosti sociálnych služieb, vzhľadom na starnutie populácie v SR a jeho dôsledky v náraste počtu fyzických osôb odkázaných na pomoc inej fyzickej osoby pri sebaobsluhe, ako i v dôsledku nárastu oprávneného dopytu po rozvoji sociálnych služieb zo strany iných cieľových skupín. Naplnenie tejto požiadavky je spojené so smerovaním verejných prostriedkov do tejto oblasti a ich medziročným nárast (prostriedky štátneho rozpočtu, zdroje verejného zdravotného poistenia na úhradu nákladov ošetrovateľskej starostlivosti poskytovanej zariadeniami sociálnych služieb, ako aj finančné prostriedky z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov).
- Obce a vyššie územné celky, konajú v prospech svojich obyvateľov a uspokojovania ich potrieb, sú najbližšie k občanovi, k poznaniu jeho potrieb a individuálnej situácie i posúdeniu ekonomizácie poskytovaných služieb a podpory. Prioritne o tomto rozmere bola uskutočnená decentralizácia sociálnych služieb z orgánov štátu do samosprávnej pôsobnosti obcí a vyšších územných celkov. Je v samosprávnej pôsobnosti príslušných obcí a vyšších územných celkov posudzovať verejný záujem na poskytovaní sociálnej služby konkrétneho druhu a formy v ich územnom obvode a identifikovať potrebu rozvoja sociálnych služieb v území, vrátane rozvoja kapacity zariadení sociálnych služieb primerane potrebám cieľových skupín. Zabezpečenie zvýšenia kapacity miest v zariadeniach a dostupnosti sociálnych služieb vhodných pre ľudí s autizmom v konkrétnom územnom obvode obce, resp. konkrétnom územnom obvode vyššieho územného celku musí byť preto uplatnenou požiadavkou cieľovej skupiny, resp. jej zástupcov v rámci procesu tvorby a prerokovania komunitného plánu sociálnych služieb obce, resp. koncepcie rozvoja sociálnych služieb vyššieho územného celku.
- Ministerstvo má v oblasti sociálnych služieb predovšetkým koncepcnú a legislatívnu pôsobnosť, pôsobnosť pri vykonávaní dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb a pôsobnosť pri poskytovaní vybraných finančných príspevkov na spolufinancovanie sociálnych služieb a dotácií na rozvoj sociálnych služieb, ktorá má len nepriamy podporný vplyv na rozvoj a zvyšovanie kapacity sociálnych služieb v konkrétnom územnom obvode vo vzťahu ku konkrétnej cieľovej skupine.

- Vzhľadom na obsahovú náplň petície v bode 2 a 3 ministerstvo vykonalo operatívny prieskum skutkového stavu v súčinnosti s príslušnými vyššími územnými celkami. Z tohto prieskumu jednoznačne vyplynulo, že samosprávne kraje vnímajú zvýšenú potrebu rozvoja sociálnych služieb špeciálne určených pre cieľovú skupinu osôb s poruchami autistického spektra, čo zohľadnili priamo vo svojich koncepciách rozvoja sociálnych služieb alebo tak plánujú urobiť v rámci ich aktualizácie, v nadväznosti na monitoring a analýzu potrieb a požiadaviek v oblasti sociálnych služieb na území kraja, vyplývajúcej aj zo stretnutí s odbornou aj laickou verejnosťou, vrátane rodičov detí s poruchami autistického spektra a záujmových združení zastupujúcich záujmy tejto cieľovej skupiny.
- Samosprávne kraje kontinuálne zvyšujú kapacity miest v zariadeniach vhodných pre osoby s poruchami autistického spektra alebo pervazívnymi vývojovými poruchami (ďalej len „PAS alebo PVP“). Od roku 2017 boli vytvorené kapacity konkrétne pre túto cieľovú skupinu osôb v počte 69 miest v 4 samosprávnych krajoch, ktoré poskytli tieto informácie (Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky a Košický). Samosprávne kraje poskytli informácie aj o plánovanom zriaďovaní špecializovaných zariadení (pobytových aj ambulatných) pre túto cieľovú skupinu osôb alebo rozširovaní kapacít prevádzkovaných zariadení sociálnych služieb vyčlenením miest konkrétne pre túto cieľovú skupinu v najbližších dvoch rokoch. Samosprávne kraje (Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Banskobystrický a Košický) plánujú rozšíriť kapacity pre túto cieľovú skupinu osôb minimálne o 150 miest.
- Nakoľko poskytovanie sociálnych služieb nie je založené na priamej väzbe na konkrétny druh zdravotného postihnutia (diagnózu), pokiaľ nie je konkrétnym poskytovateľom určená v zriaďovacej listine cieľová skupina s konkrétnou diagnózou (napr. aj s PAS alebo PVP), vo väčšine zariadení sociálnych služieb zriadených vyššími územnými celkami je cieľová skupina určená všeobecne (osoba odkázaná na pomoc inej osoby/osoba so zdravotným postihnutím) a teda môže v nich byť poskytovaná sociálna služba aj osobám s PAS a PVP. Podľa poskytnutých údajov je v súčasnosti v SR celkom 440 poskytovateľov sociálnych služieb, u ktorých sa poskytuje alebo môže poskytovať sociálna služba aj pre osoby s PAS alebo PVP s kapacitou 9 954 miest.
- Pokiaľ ide o požiadavku na „*odstránenie diskriminácie ľudí s autizmom pri ich umiestňovaní do zariadení sociálnych služieb*“ práva ustanovené zákonom o sociálnych službách zaručujú rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou antidiskriminačným zákonom.
- V súlade so zákonom o sociálnych službách ministerstvo vykonáva dohľad nad dodržiavaním tohto zákona a všeobecne záväzných právnych predpisov aj pri poskytovaní sociálnej služby a spôsobe jej vykonávania najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd, pri uzatváraní zmlúv o poskytovaní sociálnej služby a dodržiavaní záväzkov zo zmluvy o poskytovaní sociálnej služby. Ak má ktokoľvek podozrenie, že konkrétny poskytovateľ sociálnej služby porušuje povinnosti vyplývajúce zo zákona o sociálnych službách a všeobecne záväzných právnych predpisov, môže podať podnet ministerstvu na výkon dohľadu nad poskytovaním sociálnej služby.

Odoslaním písomnej odpovede zástupcovi ministerstvo považuje petíciu za vybavenú.

Dátum zverejnenia: 12. 09. 2019